

Fot. Dmitry Sviatashov

Vahram Mkhitaryan

w pierwszym z cyklu Spotkań w Skarbnicy Polskich Ormian przedstawia prace nad swoim dokumentalnym filmem o burzliwych losach XII-wiecznego Ewangeliarza ze Skewry i fragmenty tego filmu.

Prezentuje także serię „Od słowa do obrazu” – tłumaczeń na język polski współczesnych ormiańskich autorów, wideo Aleksandry Majdzińskiej o opowiadaniu „Ocean”, a także wywiad z Gurgenem Khanjyanem. Pierwszym przekładem z serii było opowiadanie Vano Siradeghyana „Brat baranek”, na podstawie którego powstał scenariusz krótkometrażowego filmu „Mleczny brat”.

24 lutego 2024 r.

 Spotkanie
w Skarbnicy
Polskich Ormian

 FUNDACJA
KULTURY
I DZIEDZICTWA
ORMIAN POLSKICH

 od słowa
do obrazu

խոսքի
պատկեր

Niezwykłe losy XII-wiecznego ormiańskiego Ewangeliarza ze Skewry

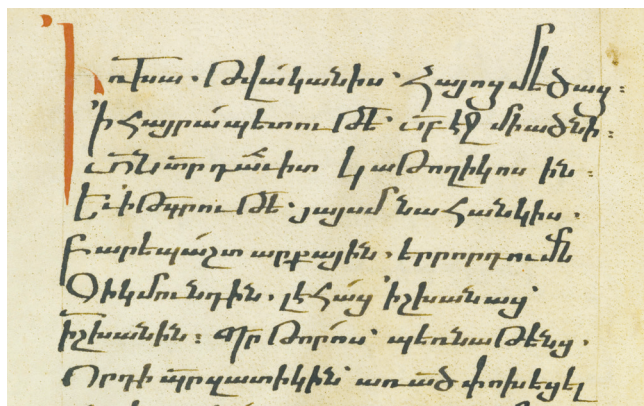
Iluminowany Ewangeliarz ze Skewry, zwany także Ewangeliarzem Lwowskim, jest najcenniejszym dziełem sztuki ormiańskiej w zbiorach polskich.

Zgodnie z zapisem w kolofonie, Ewangeliarz powstał w 647 r. ery ormiańskiej, tzn. w 1198 lub 1199 r. według naszego kalendarza, za panowania króla Armenii Cylicyjskiej, Lewona I z rodu Rubenidów i katolikosa Grzegorza VI Abirada (1194–1203). Jeden z kolofonów Ewangeliarza upamiętnia koronację królewską Lewona I.

Ewangeliarz składa się z 426 pergaminowych kart o wymiarach 30 × 22 cm. Zawiera tekst czterech *Ewangeli* poprzedzony *Listem* Euzebiusza do Karpiana oraz siedmioma (brak tabl. II) tablicami kanonów.

Rękopis jest dziełem skryby i malarza Grzegorza, który pracę tę wykonał na zlecenie Stefana, zwanego też Adamem, w skryptoriach kolejno dwóch monasterów Armenii Cylicyjskiej – w Mlidź i w Skewrze.

Na początku XV w. Ewangeliarz był przechowywany w pustelni św. Grzegorza Oświeciciela znajdującej się ponad klasztorem św. Jana Chrzciciela w miejscowości Otuz na Krymie. W 1422 r. zakupił go od tamtejszego mnicha, Simeona, Ormianin o imieniu Chutlupek. Tylko z faktu, że imię to często występuje w miejskich dokumentach Lwowa można by domniemywać, że transakcja odbyła się w tym miejscu. Wszelako dopiero zapis z roku 1592 o odrestaurowaniu Ewangeliarza i wykonaniu nowej oprawy z fundacji lwowskiego Ormianina Torosa Bernatowicza, jednoznacznie potwierdza fakt, że w tym czasie rękopis znajdował się na terenie Rzeczypospolitej, w zapisie bowiem wymieniony jest król Polski Zygmunt III.

Pierwsze opisy Ewangeliarza znajdującego się we Lwowie pochodzą z lat 1830 i 1890.

Znamienne jest, że abp Józef Teodorowicz wymagał od artystów, którzy ubiegali się o możliwość dekoracji wnętrza remontowanej od 1905 r. katedry ormiańskiej we Lwowie, by swoje inspiracje czerpali właśnie ze znajdującego się w skarbcu katedry XII-wiecznego Ewangeliarza ze Skewry. W 1932 r. Ewangeliarz został pokazany na „Wystawie ormiańskiej we Lwowie” zorganizowanej przez Archidiecezjalny Związek Ormian. W przyszłości miał trafić do Archidiecezjalnego Muzeum Ormiańskiego we Lwowie, lecz z powodu wybuchu wojny do tego nie doszło.

Po II wojnie światowej z katedry ormiańskiej trafił do klasztoru benedyktynów w Tyńcu pod Krakowem, potem do Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie, by ostatecznie znaleźć się w Bibliotece Narodowej w Warszawie jako depozyt Kościoła ormiańskokatolickiego w Polsce.

Ewangeliarz jest świadectwem odwiecznych związków Ormian polskich i ich kultury z Rzeczpospolitą.

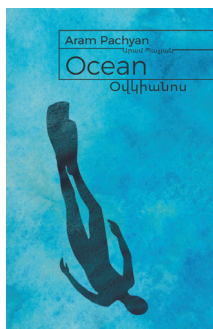
Na podstawie tekstu Krzysztofa Stopki w:
www.skarbnica.ormianie.pl

Opowiadania w tłumaczeniu Aleksandry Majdzińskiej i Vahrama Mkhitaryana

Vano Siradeghyan,
„Brat baranek”
(2017)

Aram Pachyan,
„Ocean” (2021)

Gurgen Khanjyanem,
„Stróż rozwalonego
domu” (2023)

Vahram Mkhitarian

Reżyser, scenarzysta, fotograf, urodzony w Erywaniu, rocznik 1977. W 2001 r. ukończył Wydział Kultury Armeńskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, kierunku: reżyseria filmów fabularnych.

Do Polski pierwszy raz przyjechał w roku 2005 jako stypendysta Programu im. Lane'a Kirklanda Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Jest absolwentem kursu fabularnego i kursu dokumentalnego Mistrzowskiej Szkoły Reżyserii Filmowej Andrzeja Wajdy (Szkoła Wajdy). Niezależny dokument krótkometrażowy „Pieśń pasterza” (prod. Wajda Studio) oraz debiut krótkometrażowy – film fabularny „Mleczny brat” (prod. Studio Munka) były pokazywane w programach konkursowych na prawie 70 festiwalach filmowych w Polsce i na całym świecie, gdzie zdobyły ponad 30 nagród i wyróżnień.

Jest członkiem Zarządu Koła Reżyserów Stowarzyszenia Filmowców Polskich. Członek założyciel Trójmiejskiego Koła SFP. Kilkakrotnie był stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego (Bratysława). Stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców. W 2016 r. obronił tytuł doktora sztuki na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od ponad dziesięciu lat jest pracownikiem dydaktyczno-naukowym, adiunktem na Wydziale Rzeźby i Intermediów ASP w Gdańsku, Kierunek Fotografia. Prowadzi zajęcia z przedmiotu „Elementy realizacji filmowej”. W 2023 r. na tej uczelni współzałożył i kieruje Międzykierunkową Katedrą Małych Form Filmowych i Wideo.

„Przyjmując polskie obywatelstwo, wiedziałem, że był to mój własny i świadomy wybór, za który ponoszę odpowiedzialność. Jednocześnie dołączając do polskości wiem, że ani troszkę nie zrezygnowałem z bycia Ormianinem” – Vahram Mkhitarian w wywiadzie Aleksandry Kozłowskiej z cyklu „Sopocianie” (www.sopocianie.muzeumsopotu.pl).

Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich
Skarbnica Polskich Ormian
Warszawa, ul. Świętojerska 12
www.dziedzictwo.ormianie.pl